

SLOVENSKI

vestnik

GLASILO SLOVENSKE KOROŠKE

GOVORIČENJE O AUTONOMIJI JE SAMO NESPRETEN MA-
NEVER, KI NAJ SLABI NA-
RODNO OSVOBODILNO BOR-
BO KOROŠKIH SLOVENCEV.

Narod se osvobodi samo z borbo!

LETNIK III.

CELÓVEC, V SREDO 24. III. 1948

ŠTEV. 16 (109)

V Londonu še vedno razpravljajo

Koroški Slovenci z velikim zanimanjem spremljamo delo namestnikov zunanjih ministrov v Londonu, ki so se sestali že tretjič, da bi pripravili material za zasedanje zunanjih ministrov, da bi pripomogli na ta način do sklenitve mirovne pogodbe z Avstrijo. Delegat Sovjetske zveze je na dosedanjih sejah vztrajno in odločno branil interese miru in miroljubnega sodelovanja med narodi. Njegova borba za nemško imovino v Avstriji je osnovana na potsdamskem sporazumu med zavezniki. Nemška imovina je bila temelj nemškega imperializma, nemških zločinov in napadalnosti. Avstrijski imperialisti so skupaj z nemškimi sodelovali v vseh pohodih in zločinih nemškega imperializma, nemška imovina v Avstriji je bila ekonomska baza njihove napadalnosti, njihovih zatiralskih dejanj, ki smo jih koroški Slovenci čutili tudi na svoji lastni koži. Delegati zapadnih sil se trdovratno upirajo, da bi prešla nemška imovina v Sovjetski coni Avstrije v sovjetske roke, ker se zavedajo, da bi izguba ekonomske baze ohromila avstrijske imperialiste in bi napravila usluge avstrijskih hlapcev mednarodnega imperializma neefektne in nepomembne.

Namestniki zunanjih ministrov bodo še razpravljali o mnogih vprašanih avstrijske mirovne pogodbe, o katerih še ni bil doslej dosežen sporazum. Eno teh vprašanj je vprašanje Slovenske Koroške. Koroški Slovenci smo se s svojo narodnoosvobodilno borbo odločili za Jugoslavijo, edino v njej vidimo možnost narodnega obstoja, kulturnega, gospodarskega in političnega razvoja.

V zadnjih letih je naša narodnoosvobodilna borba dosegla velike uspehe. Ob začetku razgovorov so mednarodni imperialisti, njihovi koroški hlapci in vsi sovražniki naše svobode bili na stališču, da Koroška sploh ni vprašanje in da, kakor so je »duhovito« izrazil angleški imperialist lord Pakingham, jugoslovanske zahteve niso vredne papirja, na katerem so napisane. Lord Pakingham je z jugoslovanskimi zahtevami mislil zahtevo po priključitvi Slovenske Koroške k Jugoslaviji. Demokratične in napredne sile vsega sveta pa so z velikimi simpatijami spremljale našo borbo, pripomogle, da je prišla resnica o njej v svetovno javnost. Jugoslovanska delegacija je v Londonu in v Moskvi z vso odločnostjo podprla naše zahteve po priključitvi k matičnemu narodu, predstavniki bratske Sovjetske zveze so prav tako v najvišjih mednarodnih forumih zahtevali, da se upošteva volja koroških Slovencev, zahtevali združitve Slovenske Koroške z FLRJ.

Koroški Slovenci smo v zadnjih letih stopnjevali svojo narodnoosvobodilno borbo. Na tisočih sestankih, zborovanjih in prireditvah smo jasno izpovedali svojo zahtevo in svojo voljo. Vsi sovražniki naše svobode so poskušali z najrazličnejšimi sredstvi teškočiti in prepričati našo borbo. Mednarodni imperialisti in koroški šovinisti, bivši nacisti in imperialistični agenti so v zadnjih letih izvršili mnogo težkih zločinov nad koroškimi Slovenci, ki pa niso niti od daleč želi zaželjenih rezultatov. Krivične obsodbe, šikaniranja, zahrbtni napadi nacističnih Wurfkomand, nacistično delovanje BHS-a, razbijaško delo peščice domačih imperialističnih plačancev so nas samo potrdili v zavesti, da je potrebna še odločnejša borba, da je potrebna še večja enotnost in enodušnost.

Ob pričetku sedanjega zasedanja namestnikov zunanjih ministrov v Londonu

Napredna Amerika ostro zavrača Trumanov govor

Govor, ki ga je imel v amerškem kongresu prezident Truman in v katerem je zahteval naj ZDA uvedejo splošno vojaško obvezo, je naletel pri vseh naprednih Američanih na oster odpor.

Henry Wallace, ki bo pri prihodnjih volitvah kandidiral na predsedniško mesto in ki ga podpirajo vsi miroljubni in napredni Američani, je v svojem govoru po radiu zavzel jasno odklonilno stališče do uradne ameriške politike, kot je prišla do izraza v Trumanovem govoru. Med drugim je Wallace dejal:

V teku treh let po Rooseveltovi smrti so tisti, ki propagirajo vojno, uničili upe narodov v mir. Vlada ZDA namerno ustvarja vojno historijo in si prizadeva, da bi s strašilom komunizma širila sovraštvo in poplah.

Naše ljudstvo pa ve, da splošna vo-

jaška obveza in obvezno vojaško vezbanje niso primerna sredstva za ohranitev naše svobode in za jamstvo demokracije v svetu.

Do krize v mednarodnem življenju, je nadaljeval Wallace, je prišlo zato, ker se merodajni politiki v ameriški vladi boje sile, ki jo v svetu predstavljajo preprosti možje in čene. Spoznali so, da se svet spreminja in da korakajo narodi naprej. Oni vedo, da hočejo narodi Francije, Italije in Češkoslovaške iti pravitako novo pot kakor narodi Kitajske in Grčije. Vladarji Amerike pa se tega boje in hočejo to preprečiti. Naša bogata proizvodna sredstva izrabljajo za svoje namene in nameravajo s pomočjo naše mladine preprečiti izpolnitev zahtev, ki jih postavljajo narodi vsega sveta. Vlada označuje ljudska gibanja, ki

Ničce nima pravice vmešavati se v notranje zadeve drugih držav

Bivši češkoslovaški predstavnik v OZN Papanek, ki ga je pred kratkim češkoslovaška vlada odpoklicala zaradi njegovega izdajalskega ravnanja, je poslal tajništvu OZN zahtevo za »izvedbo preiskave« v zvezi z dogodki na Češkoslovaškem. Tajništvo OZN je zavrnilo to zahtevo. Nato je predstavnik Čileja v OZN izjavil, da postavlja po nalogu svoje vlade to zahtevo pred Varnostni svet.

Sovjetski predstavnik Gromiko je nastopil na seji Varnostnega sveta med razpravo o vprašanju čilske izjave glede dogodkov na Češkoslovaškem in izjavil, da nasprotuje temu, da bi prišla na dnevni red Varnostnega sveta čilska izjava.

Ta izjava, je poudaril Gromiko, ni ničesar drugega kot popolna izmišljotina, ki povsem razkriva njene avtorje ter one, ki so za njihovim hrbtom in katerih ukaze ti avtorji izpolnjujejo. Vsem je jasno, da ne gre niti za Čile, niti za »zaskrbljenost«, ki jo baje za stvar miru izraža klika, ki je na oblasti v Čileju. Ta klika je navadna lutka, ki se, kakor je

znano, vdnja vplivnim tujim krogom. Ti krogi so mnenja, da je zanje tu in tam koristno, da ne delujejo direktno, temveč po svojih hlapcih. Gromiko je poudaril, da bi proučevanje čilske izjave pomenilo grobo vmešavanje Varnostnega sveta v notranje zadeve Češkoslovaške in poudaril, da mora sleherni država in sleherni narod reševati sam svoje notranje zadeve. Glede na to nima ničče pravice vmešavati se v notranje zadeve drugih držav ali vsiljevati narodom takšno državno uroditve, ki bi ustrezala mišljenju vodilnih krogov v drugih državah.

Gromiko je poudaril neutemeljenost čilskih trditvev, da položaj v Češkoslovaški ogroža mir in varnost, in izjavil, da je sestava nove češkoslovaške vlade stvar češkoslovaškega ljudstva, ki ureničuje svoje suverene pravice v svoji lastni državi. Le češkoslovaško ljudstvo lahko rešuje vprašanje svoje vlade ter vsa druga vprašanja, ki so notranje zadeve Češkoslovaške kot suverene države.

čunan na slabljenje narodnoosvobodilne borbe koroških Slovencev. Policijsko nasilje nad kulturnim življenjem koroških Slovencev, onemogočenje delavnosti Slovenski prosvetni zvezi je dokaz, kaj si imperialisti predstavljajo pod autonomijo koroških Slovencev. Važna pa je ugotovitev, da se vsi sovražniki naše narodnoosvobodilne borbe zavedajo, da z grobim terorjem in s ciničnim zanikanjem vprašanja Slovenske Koroške niso mogli opraviti ničesar in da so prisiljeni iskati novih načinov, ki bi poleg terorja omogočili še nadaljno imperialistično zatiranje koroških Slovencev.

Velike zmage naprednih sil in ljudske demokracije v poslednjih dneh, nam narekujejo potrebo najodločnejše borbe za svobodo in narodnostne pravice in dajejo perspektivo novih zmag nad sovražniki naše svobode. Koroški Slovenci, strnjeni okoli svoje vsenarodne organizacije OF zahtevamo, da se upošteva naša enotna volja po priključitvi k FLRJ, in opozarjamo mednarodni forum na nezakonito nasilje, naperjeno proti osnovnim demokratičnim in narodnostnim pravicam koroških Slovencev.

so izraz nujnega zgodovinskega razvoja, kot rusko agresijo.

Nočem biti priča, je dejal Wallace, da bi bile žrtvovane milijarde ameriških življenj samo zato, ker ameriški politiki nočejo videti teh preprostih dejstev. Vsled samovolje ljudi, ki podrejajo našo zunanjo politiko svojim osebnim interesom, smo bili pahnjeni v krizo. Naše zunanje ministvo je bilo tisto, ki je razpustilo UNRRA-o; obšlo je organizacijo Združenih narodov, ko je nudil vojaško podporo Grčiji in Turčiji; ko je pripravljalo takoimenovani program za obnovo Evrope je šlo preko OZN; prav tako danes prezira sklepe glede vprašanja Palestine. Zato smo v veliki meri odgovorni za slabitev OZN.

Sramota je, je dejal Wallace, če uradne osebnosti ZDA trdijo, da pomenijo svobodne in demokratične volitve v Italiji nevarnost za svobodo. Ti ljudje govorijo o demokraciji samo takrat, če jim gredo volivni izidi v račun. Nikjer na svetu si ne bomo pridobili prijateljev, če bomo rekli ljudem, ki trpe pomanjkanje, da morajo glasovati tako, kakor hoče ameriška vlada, če hočejo biti deležni naše pomoči.

Naša vlada, je dejal v svojem govoru Wallace, podaljšuje državljansko vojno na Kitajskem in v Grčiji, odstranjuje večinske stranke iz vlade v Franciji in Italiji, oborožuje diktatorje v deželah latinske Amerike in greši proti načelom Amerike, pri tem pa demagoško zlorablja besede o svobodi in demokraciji.

Na koncu je Wallace zahteval povratak ZDA k zunanji politiki Roosevelta. Dejaj je: »Podvzeti moramo ofenzivo za mir. Pravtako kot se borimo proti splošni vojaški obveznosti in obveznem vojaškem vezbanju, moramo stremeti za tem, da odstranimo vse, kar bi moglo povzročiti vojno.«

Tudi Američani slovanskega rodu obsojajo Trumanov govor.

Ameriški vseslovanski kongres je poslal Trumanu pismo, v katerem je rečeno, da Trumanova zahteva po uvedbi splošne vojaške obveznosti razvema umetno povzročeno vojno psihozo in da je v popolnem nasprotju z duhom pravil organizacije ZN.

»Ta zahteva«, pravi pismo dalje, »je nov dokaz zato, da vodi sedanja ameriška vlada militaristično politiko. Ta zahteva je najsrमतnejši izraz kampanje s ciljem, da se evropskim državam s pomočjo Marshallovega načrta vsilijo oblike vladavin, ki ustrezajo ZDA. Trditve, da se to dogaja v interesu civilizacije in svobode, pomeni zasmeh tistih idealov, za katere se je naša mladina borila v pretekli vojni.«

K Trumanovem govoru so zavzele odklonilno stališče tudi druge osebnosti ameriškega javnega življenja.

Senator Taylor je izjavil, da bo nastopil proti vojaškimi meram, ki bi pomenile konec svobode.

Poslanec v ameriški zbornici Marc Antonio je dejal novinarjem, da bi lahko šli preko Trumanovega govora z nasmehom, če ne bi imel žalostne strani, da ogroža svetovni mir.

Poslanec delavske stranke Isaacson pa je izjavil:

»Prezident Truman spravlja strašilo vojne v ospredje, da bi prikriil katastrofalni polom svoje doktrine in da bi se rešil poraza pri novemberskih volitvah. Da bi zakril svojo nesposobnost za preprečitev inflacije, za zaščito državljanskih svoboščin in za vzpostavitev resničnega miru, se Truman zateka k militarizaciji Amerike.«

Spomenica kor. Slovencev Medzavezniškemu svetu

Pokrajinski odbor Osvobodilne fronte za Slovensko Koroško je poslal Medzavezniškemu svetu za Avstrijo na Dunaju spomenico, v kateri je prikazano, da odgovorne oblasti na Koroškem še do danes niso izvedle denacifikacije, da vojni zločinci niso bili klicani na odgovor in da niso še prejeli pravične kazni za svoje zločine nad koroškimi Slovenci ter da se slej ko prej nahaja na vplivnih mestih v upravi in gospodarstvu veliko število bivših nacistov in hitlerjevskih kolaboraterjev.

V spomenici je uvodoma rečeno: »Ko smo koroški Slovenci v letu 1945 skupno z jugoslovanskimi narodi na strani Zaveznikov zmagovito končali krvavo borbo proti nemškemu fašizmu, smo bili trdno prepričani, da je napočil trenutek, ko bodo izpolnjene svečane obljube Zaveznikov o kaznovanju vojnih zločincev, nacističnih oblastnikov in fašističnih kolaboracionistov. Na doledni in brezkompromisni izvedbi teh obljub smo bili in smo zainteresirani prav posebno mi koroški Slovenci, ki smo vodili kot edini na ozemlju nekdanjega tretjega rajha oboroženo borbo proti nemškemu fašističnemu nasilju in doprinesli velike krvave žrtve za zmago demokracije, pravice in svoje nacionalne neodvisnosti.

Že dogodki ob samem zlomu nacistične vlade na Koroškem pa so nas prepričali, da z vojaškim porazom nacifašizma na Koroškem fašizem še ni uničen in da je dotedanji nacistični gospodarjem uspelo, obdržati na oblasti ljudi z nacistično preteklostjo in nacističnim duhom. Zato je na Koroškem ostala tudi po vojaškem zlomu nacifašizma tradicija protiljudske, izrazito protislovenske in profašistične vladne prakse. Zato ni slučaj, da se na Koroškem denacifikacija ni izvedla, da vojni zločinci niso kaznovani in so še danes na odgovornih upravnih, gospodarskih in varnostnih položajih nacisti, kolaboraterji in hitlerjevski oficirji.

SODELAVCI MAIER-KAIBITSCHA SE VEDNO NA SVOBODI

Spomenica našteva nato najznačilnejše primere, ki kažejo, kako se bivše najvplivnejše osebnosti nacističnega režima popolnoma prosto gibljejo in udeležujejo in kako zavzemajo celo vidne položaje v deželi. Kljub temu, da se je v teku procesa proti Maier-Kaibitschu nesporno izkazalo, da je imel ta vojni zločinec celo vrsto sodelavcev in skrivcev, so še vedno na svobodi vsi, ki so mu s svojo soudeležbo pri izvajanju nasilja pomagali zatirati koroške Slovence. Ljudsko sodišče še ni izpolnilo svoje obljube, da bodo postavljeni pred sodišče.

Pred nami je svetel dan

POOF za Slovensko Koroško je prejel od osrednjega odbora Kluba koroških Slovencev v Ljubljani, v katerem so združeni vsi koroški rojaki, ki so morali vsled šovinističnega nasilja po plebiscitu leta 1920 zapustiti svojo ožjo domovino, pismo s sledečo vsebino:

»Člani in članice Kluba koroških Slovencev v Ljubljani in delegati Klubovih pododborov z Jesenic, iz Dravograda, Maribora in Celja, zbrani na XIV. redni letni skupščini v Ljubljani, pošiljajo vam in preko vas vsem svojim rojakom in rojakinjam na Koroškem iskrene in borbene pozdrave. Na dveh trdnih temeljih mora sloneti svoboda, če naj bo trajna in lepa: na borbi in na žrtvah. Naša borba je bila vztrajna in ne sme tudi v bodoče v ničemer popustiti; naše žrtve so bile tisočere in krvave, a naša pripravljenost do novih žrtev zaradi tega ne sme popustiti. Kajti pred nami je svetel dan! Nismo več sinovi in hčere »tužnega« Korotana, zapuščeni in zagrenjeni, čakajoči na zaspanega »kralja Matjaža«; našo pravico so si zapisali na svoje zastave vsi jugoslovanski narodi, vsi naši slovanski bratje s Sovjetsko zvezo in velikim Stalinom na čelu, naša borba je postala del velike svetovne borbe vseh naprednih sil sveta za pravico zaslužjenih in za pravi mir! Zato bomo zmagali!

ZANDARMERIJA IN POLICIJA NISTA DENACIFICIRANI

»V žandarmeriji«, je rečeno nadalje v spomenici, »so še danes na odgovornih mestih ljudje, ki so tvorili nacistično oboroženo pest za tlačenje svobodoljubnih ljudstev, ki so se uprli nemškemu okupatorjem. Poveljnik vse koroške žandarmerije polkovnik Korytko je bil že v dobi nacifašizma namestnik komandanta nacistične žandarmerije na Koroškem. Kot priča na procesu proti Maier-Kaibitschu je Korytko priznal, da mu je bila podrejena žandarmerija, ki je v sklopu SS-divizij in samostojno vodila operacije proti slovenskemu ljudstvu in njegovim partizanom. Jasno je, da pod takimi okoliščinami ni pričakovati, da bi se denacificiralo žandarmerijsko moštvo.«

Na podlagi konkretnih primerov je v spomenici poudarjeno, da terorizirajo slovensko ljudstvo na Koroškem še danes isti žandarji, ki so ga preganjali, zapirali in mučili že v imenu nacifašizma.

Nato je prav tako na konkretnih primerih prikazano isto nezadovoljivo stanje v sestavi policije.

Zunanji minister FLRJ k tržaškemu vprašanju

Zunanji minister FLRJ Stanoje Simič je v torek, 23. marca 1948 na tiskovni konferenci v Beogradu razložil stališče jugoslovanske vlade do dveh važnih problemov v mednarodnem življenju, ki sta, kakor je izjavil, bistvenega pomena za mir v Evropi in za odnose med Jugoslavijo in Italijo. Zunanji minister Simič je izjavil:

»V zadnjem času sta tisk in radio na zapadu vidno pojačala gonjo proti Jugoslaviji.

Ni težko spoznati pravega namena, ki ga zasledujejo duhovni očetje te nezaslišane obrekovalne gonje proti Jugoslaviji. Brezdomno naj podpre ta gonja reakcionarne politične plasti pred volitvami v Italiji v njihovi borbi proti resničnim demokratičnim silam Italije.

Te dni pa so povzeli korak, ki ima za bodoči razvoj jugoslovansko-italijanskih odnosov lahko mnogo težje posledice kakor vojno-hujskaška gonja v tisku in radiu. To je predlog vlad ZDA, Velike Britanije in Francije vladi SZ, da naj se revidirajo določbe italijanske mirovne pogodbe glede tržaškega svobodnega ozemlja.

Znano je, da se je Jugoslavija zoperstavljal mednarodnemu statutu Trsta in da je na pariški konferenci opozarjala, »da bi se lahko zgodilo, da Trst pod mednarodno upravo lahko povzroči spor med narodi, ki žive na Jadranu.« Jugoslavija je končno sprejela to rešitev, ki

KOLABORACIONISTI IN HITLERJEVI OFICIRJI V APARATU DEŽELNE VLADE

Spomenica se bavi tudi z razmerami v koroški deželni vladi in pravi:

»Če si ogledamo sedanjo koroško vlado in njene vodilne uradnike je takoj jasno, zakaj se na Koroškem sabotira demokratizacija in denacifikacija.

Sedanji varnostni direktor polkovnik Stossier je bil visok hitlerjevski oficir. V teku vojne je napredoval od kapetana do nacističnega podpolkovnika in je še 7. maja 1945 nosil uniformo Hitlerjevega visokega oficirja. Po kapitulaciji fašistične Nemčije je nastavljen v svojem sedanjem uradu celo vrsto bivših hitlerjevskih višjih oficirjev. V varnostni direkciji za Koroško v Celovcu so na odgovornih položajih nacistični oficirji: podpolkovnik Emil Stocker in Reinhold Mössler, major Michael Annwandter, kapetani Karl Unterkreuter, Johann Tschabuschnig in Johann Schön ter poročnik Gregor Arneitz in Latscher. Hitlerjev oficir je bil tudi dr. Karl Newole, ki je danes direktor deželne urada za Koroško.

Bivši urednik nacističnega lista »Kärntner Zeitung« v Bellaku je danes

je bila sprejeta v mirovni pogodbi, toda samo kot kompromis.

Jugoslovanska vlada je bila stalno mnenja, da je tržaško vprašanje mogoče rešiti sporazumno med Italijo in Jugoslavijo. Jugoslovanska vlada je tudi danes voljna, da išče sporazumno rešitev tržaškega vprašanja. Ona je prav tako pripravljena, da najde skupno rešitev vseh ostalih vprašanj, ker nikdar ni imela napadnih namenov proti Italiji ali proti Svobodnemu tržaškemu ozemlju in jih tudi danes nima. Če ima vlada republike Italije iste želje, bo gotovo mogoče ustvariti pogoje popolne varnosti in prijateljstva med obema državama.

Kakor znano, je Jugoslavija že enkrat predlagala, da se priključ mesto Gorica k FLRJ in v zameno prepusti Trst Italiji.

FINSKA DELEGACIJA V MOSKVI

Na povabilo vlade Sovjetske zveze je prispela vladna delegacija republike Finske v Moskvo, da razpravlja o sklepanju pogodbe o medsebojni pomoči in prijateljstvu s SZ. Na prvem razgovoru so bili od sovjetske strani prisotni zunanji minister Molotov, namestnik zunanjega ministarstva Višinski in sovjetski poslanik na Finskem Savonenkov, za Finsko pa sta se razgovarjala zunanji minister Enehell in njegov namestnik Sventov.

vodja oddelka za manjšinske zadeve.

Vladni svetniki dr. Gängl-Ehrenwerth, Pabst, dipl. ing. Schmid, Feik, Dragatin, dr. Karl Winkler, Juwan, August Bürger, dr. Sepp Stotter, Burian I. dr. so bili na istih ali odgovarjajočih položajih tako v dobi nacifašizma kakor danes.

Poleg tega so bili po porazu nacistične Nemčije nastavljeni pri koroški deželni vladi sledeči Hitlerjevski oficirji: podpolkovnik Franz Bayer in Karl Powalata, major Franc Straßner ter kapetani Arsechobek, Auraner in Ferdinand Steiner.

»Iz vsega tega«, pravi spomenica, »je razvidno, da je na Koroškem uspelo sodelavcem nacističnega režima obdržati se na vodilnih javnopravnih, gospodarskih in varnostnih položajih in na ta način preprečiti demokratizacijo javnega aparata na Koroškem.«

KOROŠKA JE ZATOČISČE INOZEMSKIH FAŠISTOV

Spomenica nadalje navaja, da je na Koroškem tudi na tisoče inozemskih fašistov, ki so pribežali sem ob zlomu nacizma in ki tu nadaljujejo s svojim fašističnim delovanjem. Med njimi so tudi vojni zločinci, katerih izročitev zahteva vlada FLRJ. Fašistični emigranti imajo po taboriščih možnost fašistične propagande in se vključujejo v gospodarsko življenje Koroške. Fašistični begunci so se vgnezdili pri radiu in časopisu. Slovenska radijska sekcija je izključna domena jugoslovanskih emigrantov. Prav tako je tednik, ki ga izdaja v slovenski britanska obveščevalna služba, v rokah sodelavcev nacističnih okupatorjev.

POJAVI NEOFAŠIZMA

Spomenica ob koncu ugotavlja pojavo neofašizma na Koroškem in pravi:

»Bivši nacistični in šovinistični pristaši vojnega zločince Maier-Kaibitscha so ponovno dvignili svoje zločinske glave in s podporo deželnih oblasti obnovili nacistični Maier-Kaibitschev »Heimabund« pod krinko BHS. Pričeti so znova hujskaško kampanjo proti koroškim Slovincem in njihovi vsenarodni politični organizaciji »Osvobodilni fronti«, ki je združevala koroške Slovence v oboroženi borbi proti nacifašizmu in jih vodi danes v borbi za njihove pravice in svobodo. Ti neofašisti imajo celo svoje glasilo »Unsere Heimat«, v katerem nadaljujejo delo Maier-Kaibitscha in nacistov ter grozijo antifašističnemu ljudstvu Slovenske Koroške. Neofašisti organizirajo svoje teroristične »Wurffkommande« sestavljene iz bivših nacistov, SA, SS, in HJ-pripadnikov, motijo in napadajo slovenske prireditve in posameznike ter skušajo na ta način terorizirati antifašistično slovensko ljudstvo na Koroškem. Vse to oživiljanje neofašističnih tendenc na Koroškem je logična in nujna posledica nekaznovanja vojnih zločincev in kolaboraterjev in sabotaže demokratizacije vladnih, javnih, upravnih in varnostnih ustanov.«

Ob svetovnem mladinskem tednu

Vsako leto v prvem tednu spomladi praznuje vsa napredna mladina sveta svoj praznik — mladinski teden. Ravno prve spomladanske dni, ko se narava prične prebujati in prehaja v novo življenje, si je mladina izbrala za svoj teden. To ni samo slučaj, vsi narodi in posebno mladina se prebujajo iz teme tlačenja in izkoriščanja ter prehajajo v novo življenje svobode in enakopravnosti. V mladinskem tednu se vsa napredna demokratična mladina, ki je povezana v Svetovni federaciji demokratične mladine, ozira nazaj na pretekla leta težke borbe proti fašizmu, ko je z orožjem v roki doprinesla svoj delež k osvoboditvi zatiranih narodov. Ozira se nazaj na uspehe zadnjih let, ki jih je z veliko požrtvovalnostjo in vstrajnim delom dosegla. V tem tednu se seznanja mladina posameznih dežel s pomenom in nalogami Svetovne federacije, z delom in borbo mladine v drugih deželah ter se trdno povezuje.

Tudi mladina Slovenske Koroške, ki je član Svetovne federacije, vsako leto proslavlja ta teden. Vsako leto si zada nove naloge in jih ravno v mladinskem tednu s tekmovalnim duhom izpolnjuje. S tem, da se bori za narodne, socialne

in gospodarske pravice svojega naroda na Koroškem, utrjuje obenem ljudske demokratične sile na svetu. S svojim delom in borbo podpira in manifestira svojo solidarnost z vso napredno mladino sveta, prav posebej pa še z mladino Grčije, Španije in kolonialnih držav, ki se danes s puško v roki borijo proti vsem imperialističnim poizkusom zaslužjevanja.

Tako naša mladina tudi letos v tem tednu posebno poživlja svoje delo in borbo za dosego svojih pravic, za osvoboditev slovenskega naroda na Koroškem in za zmago demokracije in napredka v svetu. Svetovni mladinski teden mora naši mladini prikazati nepremagljivo pot naše mladinske organizacije in pot mladine vsega sveta v borbi za mir in ustvaritev boljšega življenja.

Spet stoji naša mladina pred nalogami, ki si jih je zastavila na svojem plenumu. Obveze in naloge, ki jih je sprejela na svojem zasedanju, so velike in težke, a izpolnila jih bo do zadnje. Ravno v mladinskem tednu bo zaradi tega zastavila vse svoje mlade sile in z udarniškim poletom izpolnjevala svoje častne obveze.

Prva in največja naloga, ki si jo je za-

dala mladina, je gradnja kulturnih domov. Z vso odločnostjo in vstrajnostjo stremi za tem, da jo čim prej in čim boljše izpolni. Že prvi dnevi v mladinskem tednu so pokazali, kako velika je volja mladine. Za gradnjo kulturnega doma v Žitari vasi je mladina v zadnjih treh dneh izvršila veliko akcijo, kjer je pripravljala za gradnjo. Prve dni se je že mladina zbrala v velikem številu in z udarniškim delom pripravljala teren, les in druge potrebščine in omogočila skorajšen pričetek gradnje.

Po vseh okrajih pripravlja mladina gradbeni material in se zbira v mladinskih brigadah, ki bodo šle na gradnjo domov v Žitari vasi in Škofičah. Mladina iz Kaple ob Dravi n. pr. je že do danes zbrala večjo količino gradbenega lesa. Zdaj bo mladina iz sosednjih krajev napovedala tekmovanje in tako z delom obhajala mladinski teden.

Mladinski teden 1948 je drugi, ki ga praznuje Zveza mladine za Slovensko Koroško kot članica Svetovne federacije demokratične mladine. Praznuje ga s požrtvovalnim in udarniškim delom, da bo mogoča manifestacija volje naše mladine do borbe za dosego pravic in svobode koroških Slovencev.

Radi čitamo Mohorjeve knjige

Dolga leta smo tudi mi Kapelčani z velikim veseljem sprejemali in prebirali lepe slovenske knjige, ki nam jih je redno pošiljala Mohorjeva družba. Vsako leto smo s hrepenenjem pričakovali prihod priljubljenih knjig iz Celja in vedno je bil praznik za nas, ko smo jih imeli v rokah in jih prelistovali. Nismo se mogli tako odločiti, katero naj najprej pregledamo in čitamo. Posebno lep je bil koledar, ki je poleg lepih slik vseboval tudi druge zanimive in poučljive članke in črtice. Med drugim je prinašal tudi življenjepis naših velikih koroških mož, ki so vse svoje življenje posvetili svojemu slovenskemu narodu.

V času, ko je po naši slovenski domovini divjal kruti fašizem, ko so skušali iztrebiti vsako slovensko in slovansko življenje, smo zastoj pričakovali slovenske knjige. A to, da nismo dobili novih knjig, nacističnim »kulturnikom« se ni zadoščevalo. Z besom so se zagnali nad naše knjižnice, največji zaklad slovenskega naroda posebno na Koroškem, in jih z nečloveškim užitekrom oropali vseh naših svetinj. Na tisoče dragoceni slovenskih knjig je romalo na grmade, kjer so jih podivjani sovražniki slovenske kulture in »proroki« nove nacistične literature sezgali in s tem slovenskemu narodu povzročili neocenljivo škodo. S krvavečim srcem smo gledali razdejanje naših narodnih zakladov.

Seveda smo naše knjige, kolikor se je dalo, poskrili ter zakopali in jih tako obvarovali popolnega uničenja. Te knjige, ki so prestale nacistično dobo, še s posebnim veseljem jemljemo v roke in častljivo listamo v njih.

Po končani vojni je Mohorjeva družba spet pričela izdajati in razpošiljati svoj redni knjižni dar. Tudi nas koroške ude je že drugo leto obdarila z lepimi knjigami, ki bodo polagoma izpopolnile in nadoknadile po brezvestnih tujcih uničeno literaturo. Spet prihajajo nam vsem dobro znane Mohorjeve knjige, ponovno beremo drage »Slovenske večernice« in listamo v lepem Mohorjevem koledarju. V koledarju za leto 1948 so nas Kapelčane posebno razveselili članki, kateri opisujejo življenje in delovanje naših ožjih rojakov dr. Jožefa Rakeža in našega starega zaslužnega organista ter pevovodje Franca Haderlapa, kateri s svojim pevskim zborom ni nastopal samo pri nas v Kapli, temveč tudi na drugih prireditvah in cerkvenih slovesnostih širom Slovenske Koroške.

Hvaležni smo Mohorjevi družbi, ki nas zalaga z dragoceni slovenskimi knjigami, tistim pa, ki to družbo skušajo razcepiti, odgovarjamo in odločno poveljamo, da poznamo in priznavamo samo eno in edino Mohorjevo družbo, ki dela v korist svojemu lastnemu narodu in ki je last vsega slovenskega naroda, ne pa

orodje mednarodne reakcije, ki se boji enotnosti slovenskega in slovanskih narodov.

DOBRELA VAS

V petek, na praznik sv. Jožeta smo se ponovno zbrali v našem Narodnem domu. Domači igralci so uprizorili igro Manice Komanove »Prisega o polnočju«.

Tov. Andrej Božič je na kratko nataknil pomen in vsebino igre, katero so vsi igralci z velikim uspehom odigrali.

Po igri se je Marko v imenu igralske skupine zahvalil za številno udeležbo in vse ljubitelje slovenske kulture povabil na prireditev, ki jih bo domače prosvetno društvo priredilo v teku leta.

Z himno »Hej Slovani« je bila prireditev zaključena in vsi gledalci, katerih je bilo nad 200, so zadovoljni odhajali na svoje domove.

Kljub napadu Stebenske »Wurkmande« na dan prireditve »Miklove Zale« se ponovno zbiramo v prostorih našega Narodnega doma. Niso nas mogli ustrahovati mladi nestrpnosti — wurkmandovci, ki so se teh načinov ustrahovanja učili v šoli SS in Hitlerjeve mladine in jih danes skušajo uporabljati pri napadih na slovenske antifašiste; nasprotno, še bolj odločno nadaljujemo našo borbena pot, pot, ki nam jo je kazala in jo tudi danes kaže narodna predstavnica v oboroženi borbi proti fašističnim zatiralcem nastala Osvobodilna fronta. Dobro se zavedamo, da bomo samo po tej poti neustrašne in brezkompromisne borbe dosegli naše narodne in socialne pravice, samo z nenehno borbo bomo razkrinkali stare in nove sovražnike miru in napredka, zagrižene in šovinistične nasprotnike slovenskega naroda na Koroškem. Ne bomo popustili prej, preden slehernega pripadnika legalnih in ilegalnih neofašističnih organizacij in »Bundov« doleti pravična kazen naprednega ljudstva, ki stremi za dosego pravic delavskega razreda. Še z večjim navdušenjem bomo prihajali na prireditev, na katerih bomo vsemu svetu kazali lepoto slovenske igre in slovenske pesmi.

Na napade raznih »Wurkmand« in »Bundov« ne bomo odgovarjali s protinapadi, s slovenskimi prireditvami bomo tem »kulturnikom« tisočletnega raja dajali odgovor na njih nasilja. Odgo-

varjamo jim z besedami velikega slovenskega pesnika:

Mi vstajamo, mi vstajamo!
Če še tako hrumite,
če še tako kričite!
Pokaj tako jezite se?
Nas morda res bojite se?
Napredek in prosveta,
to naša bo osveta!

Pod vaškim znamenjem

SPD »Zarja« je priredila v nedeljo, dne 21. t. m. v Železni Kapli kulturno prosvetno prireditev z igro »Pod vaškim znamenjem« in pevskimi točkami. Od

gradili domove za našo slovensko ljudsko prosveto. Že na progi smo imeli večje število udarnikov, doma jih bomo imeli še več!

S prireditve je bila poslana resolucija varnostni direkciji v Celovec, v kateri prebivalstvo Železne Kaple in okolice obsoja napad varnostne direkcije na Slovensko prosvetno zvezo in odločno zahteva pravice za slovenski narod na Koroškem.

Po prireditvi je SPD »Zarja« v Zadržnem domu priredilo za naše igralce in pevce kosilo. V veseljem razpoloženju so se mladi kulturni delavci okrepčali

Po naši zemlji

blizu in daleč so se zbirali naši očci in matere z najmlajšimi otroki, prišle so stare sključene mamice in prihajala je naša mladina. Vsi so prišli z pričakovanja polnim in veselim srcem, že iz oči jim je sijalo navdušenje za slovensko igro in pesem.

Ko se je ob 12 uri pričela prireditev, je bila kinodvorana zasedena do zadnjega kotička. Ob pričetku je tov. Joško pozdravil vse navzoče in jim v kratkih besedah povedal spored prireditve. Nato so nastopili naši pionirski s koloplesom in recitacijami, ki so vzbudile veliko navdušenje in odobravanje.

Z igro »Pod vaškim znamenjem« so domači igralci Slovenskega prosvetnega društva »Zarja« ponovno dokazali, kako radi igrajo slovenske igre. Z veliko požrtvovalnostjo so se nancili svoje vloge in jih s posebno velikim veseljem odigrali. Gledalci niso štedili s pohvalo in odobravanjem kar ni hotelo biti konec.

Med dejanjem in po igri so peli pevci Obirskega pevskega zbora in Smrtnikove sestre, ki so znane že preko naše koroške zemlje. Saj je znano, da posebno Korošci ljubijo petje, tako smo tudi mi Kapelčani uživali ob lepih pesmih, ki so jih zapeli mladi glasovi.

Ob koncu je spregovoril tov. Joško. Med drugim je govoril o nalogah, ki stojijo pred mladino in posebno poudaril važnost gradnje prosvetnih domov, ki jih bo mladina z udarniškim delom in mladinskim elanom gradila v Žitari vasi in Skofičah.

»Kakor so naši mladinci in mladinke na mladinski progi Šamac-Sarajevo pomagali izpolnjevati prvo Titovo petletko in tam s požrtvovalnim in vstrajnim delom dosegli velike in častne uspehe, tako bodo tudi letos na domačih koroških tleh z udanostjo in vstrajnostjo

Tretja divizija je po nalogu Vrhovnega štaba krenila s Pive 8. junija zvečer. Še enkrat so poskušali, da bi napravili most čez Taro, v bližini ustja Sušice. Vendar Italijani in ustaši so z močnim ognjem prisilili Prvo dalmatinsko, da se je umaknila. Ranjence smo nekajkrat prenašali sem in tja, od Pive k Tari in od Tare k Pivi. Nalog je bil, da je treba pohiteti. Kar smo mogli smo dali ranjencev na konje. Imeli smo okrog 1.500 ranjencev in 500 obojca. Del težkih ranjencev nismo mogli prenesti in smo jih zaradi tega pustili skrite v kanjonu Sušice, skupno z hrano in obojem.

Nemci so delali neverjetna zverinstva. Zažgali so vse vasi. Ko so naše enote prešle čez Pivo, se je za njimi žarilo nebo od požarov. Prvo je prešla Prva dalmatinska, za njo Peta črnogorska, a Sandžaška je bila v zaščitnici. Prehod je bil nenavadno naporen. Kozja stezica pri Vučevu je bila pod stalnim artilerijskim ognjem. Most je letalstvo poškodovalo. Napravili smo novi most skoraj uro hoda od starega mesta, da bi se tako izognili topniškemu ognju. Kljub temu smo imeli veliko število žrtev o priliki prehoda. 9. junija ponoči je bil prehod izvršen. Tega dne je sovražnik močno bombardiral z letalstvom in artilerijo. Padlo je mnogo ranjencev. Tedaj je bil ranjen v nogo Nurija Pozderac.

(Dalje)

in se pogovarjali o današnjem uspehu ter o nalogah, ki jih bodo tudi v bodoče s skupnimi močmi izpolnili.

Velika avtomobilska nesreča pri Vernberku

V torek, dne 23. marca 1948 se je v bližini Vernberka zgodila huda nesreča, pri kateri je naša smrt naša mladinka, tov. Olga Gröblacher, pd. Martinova s Trebinje.

Ob 12. uri se je peljal slovenski posestnik Rudolf Gröblacher, pd. Martin s Trebinje, s svojim osebnim avtomobilom iz Beljaka proti Vrbi. Z njim sta se vozila njegova hčerka Olga in občinski tajnik Sternig. Pred Martinovimi je vozil tovorni avto, ki ga je hotel tov. Gröblacher ravno v bližini Vernberka prehiteti. V tem trenutku je opazil drugi avtomobil. Ob močnem sunku, sta Olga hitro skušala zavreti, pri tem pa mu je avto vrglo pod zadnji del tovornega avtomobila. Ob močnem sunku sta Olga in Sternig, ki sta sedela zadaj, zletela iz avtomobila. Tov. Olga je bila takoj mrtva, njen oče in Sternig pa sta bila težko poškodovana in so jih takoj prepeljali v beljaško bolnico.

Slov. prosvetna zveza »Znanja«

SPD »Edinost« v Skofičah priredi na velikonočni ponedeljek, dne 29. 3. 1948 ob 14. uri popoldne v narodnem domu igro »Revček Andrejček«. — Sodeležje tamburaši.

Dne 29. marca 1948 ob 14. uri priredi Slovensko prosvetno društvo »Štefan Singer« iz Kaple ob Dravi v Narodnem domu v Podljubcu igro »Matček se ženi«.

Slov. prosv. društvo »Sreca« v Dobri vasi priredi v ponedeljek, dne 29. t. m. ob 15. uri popoldne pri Sercarju v Šmihelu pri Pliberku igro »Prisega o polnočju«. Po prireditvi prosta zabava in ples.

Na velikonočni ponedeljek 29. 3. 1948 ob 20. uri zvečer igra hrško društvo »Dobrač« pri Prangarju igro »Zlatorog«.

RAZPIS

Na povabilo ministrstva za kmetijstvo in gozdarstvo Ljudske republike Slovenije bo Kmečka zveza za Slovensko Koroško odposlala letos večje število fantov na nižje gozdarske šole v Slovenijo. Pouk na teh šolah se prične že v mesecu juniju. Interesenti naj se javijo s prošnjo, življenjepisom in osebnimi dokumenti do 15. aprila 1948 na sekretariatu Kmečke zveze za Slovensko Koroško, Celovec, Hotel »Črni orek« 7/L (8. Maistrasse).

O GLASI

Nov »Dieslov« motor, 5 PS, se proda ali zamenja za les. Dopise na upravo Slovenskega vestnika pod označbo »motor«.

Motor na bencin, 4 PS, se proda ali zamenja za les. Dopise na upravo Slovenskega vestnika pod označbo »motor«.

KAKO JE NASTALA NOVA JUGOSLAVIJA

PETA OFENZIVA

Skupaj smo nadaljevali pot. Na neki ledini sem moral izvleči revolver, ker so, kakor so mi dejali, bili ustaši na drugi strani. Vendar nas ni nihče opazil. Marširal sem celo popoldne, korak za korakom, srečal sem štab Prve dalmatinske brigade. Bogdan Novovič mi je dal košček kruha in vode. Imel sem 39,5° temperature, rana mi je krvavela. Po 24. urah hoje, sem prispel do Šahbegovičev. Previl me je dr. Dulič, isti doktor, ki me je prevajal v Srbiji oktobra 1941, ko sem bil prvič ranjen.

Čez 15 minut je prišel kurir od Marka, ki me je klical, naj takoj pridem k njemu. Imeli so sestanek o zelo važnem vprašanju.

Treba je bilo regulirati prehrano vojske. Pri vsaki brigadi so odredili poveljenika Vrhovnega štaba, brez katerega dovoljenja se ne more nabavljati nobene hrane. V vas smejo iti samo intendant in zato opolnočene osebe.

Pol ure po sestanku smo krenili dalje za Žunove. V tem kraju smo bivali že januarja 1942. leta. Začel sem zaostajati za kolono, ali mi je Peko dal konja.

Pripovedoval mi je o prehodu ceste Sarajevo — Rogatica — Zvornik. V glavnem se je dobro končal. Še ni prišel tisti del Pratečega bataljona, ki so ga tanki presegli na poti Sarajevo — Višegrad. Prva divizija je na poti proti cesti srečala neke nemške kamijone s komoro in zaplenila nekaj sto konzerv in večjo količino prepečenca. Preko Romanije je prešla brez vsakih težkoč. Sedaj bomo prešli v polno ofenzivo, pravi Peko.

Torek, 22. junij.

Žunovi. — Pred zoro smo dospeli v vas. Peko in Mitar sta mi našla posteljo, da bi se vlegel. Nisem mogel zaspati po 48 urah marša, imel sem vročino in tako nenavadno mi je bilo, ker sem ležal v postelji. Nisem je videl od Priluka, to se pravi od februarja tega leta. Naše enote so razporejene po sosednih vaseh. Prvi odmor po težki ofenzivi. Edinice se urejujejo, prešteva se avtomatsko orožje.

Pred poldnevom mi je Dulič znova previl rano, nato sem sedel s Peko, ki mi je na karti kazal, kako se je izvršil preboj Tretje divizije. Evo, kaj sta Glingo Mandič i pop Vlado Zečević izjavila pred Vrhovnim štabom, (temu sestanku je prisostvoval tudi Peko).

Kako pripravimo njive za setev

Njive za pomladansko setev pripravimo v glavnem na dva načina:

Tiste, ki so bile v jeseni globoko preorane in že v jeseni pognojene ali pa jih zaradi kolobarjenja ni potrebno gnojiti, spomladi pripravimo za setev tako, da jih prebranamo s težko železno brano ali pa prerahljamo z različnimi kultivatorji. Z brananjem začnemo takrat, ko so se njive že dovolj osušile. Zemlja ne sme biti premokra, da bi se lepila na stroje, temveč mora biti primerno suha, da se z brananjem razdrobi v majhne grude, sicer pokvarimo slog in fizikalno lastnosti zemlje.

Prednost takšne pomladanske obdelave je tudi v tem, da z pravočasnim brananjem preprečimo izhlapevanje zimske vlage iz zemlje, ki je nujno potrebna za hiter razvoj rastlin. Zemljo posebno hitro izsuše pomladanski vetrovi in sonce. Z brananjem zravnamo brazde in s tem zmanjšamo površino zemlje, ki je ipostavljena vetru in soncu. Na ta način zadržujemo v zemlji zimsko vlago, ki je nastala s taljenjem snega. Globoko jesensko oranje bi mnogo izgubilo na svoji vrednosti, če ne bi pomladi pravočasno prebrali njiv. Tako pripravljene njive lahko zasejemo s kmetijskimi rastlinami, katerim spomladi ne gnojimo s hlevskim gnojem.

Njive, ki jih jeseni nismo globoko pre-

orali in pa njive, ki so bile v jeseni globoko preorane, a so močno zapljevane in tiste, ki jih gnojimo s hlevskim gnojem na pomlad, moramo spomladi preorati. Najprimernejši čas za pomladansko oranje je takrat, ko je zemlja toliko osušena, da se prst v roki ne lepi, temveč razdrobi. Hlevski gnoj, katerega spomladi podoravamo, ne smemo pustiti na njivah v kupih ali celo raztrošene, ker s tem zgubi mnogo hranilnih vrednosti.

Brž ko je hlevski gnoj razvožen in raztrošen po njivi, mora biti takoj podoran. Za to delo naj velja izrek: Orač in hlevski gnoj morata priti istočasno na njivo. Ko je njiva zorana, jo moramo takoj pobraniti in zasejati. V primeru, da na preorano njivo sejemo ali sadimo kasneje, bomo njivo ponovno pobranili tik pred setvijo ali sajenjem. Njive, katere so bile sicer ponovno preorane že v jeseni, a jih zaradi močnega zaple-

veljenja moramo spomladi ponovno orati, preorjemo plitko (ca 8 — 10 cm), ker tako najboljše zatiramo plevel.

Umetna gnojila raztrosimo pomladi, ko pripravljamo in obdelujemo zemljo. Najbolje je umetna gnojila raztrositi pred brananjem oziroma kultiviranjem s kultivatorji, da jih pri tem delu spravimo globlje v zemljo in bliže h koreninski mreži. Superfosfat in kalijevo sol lahko podbrnemo neposredno pred setvijo, dočim moramo apneni dušik in nitrofosfat raztrositi in podbrniti 14 dni pred setvijo, ker vsebujeta sestavine, ki nepovoljno delujejo na mlade klice.

Dobro izvedena obdelava zemlje je poleg dobrega semena in dobrega gnojenja predpogoj za dober pridelek. Če se bo kmetovalec posluževal vseh možnosti, da v povoljnem smislu vlipva na bodoče pridelke, bo brez dvoma dosegel tudi najlepše uspehe.

Sadimo več sončnic

Danes, ko je povsod pomanjkanje masti, je zelo važno, da povečamo pridelavo maščob. To se da najlažje doseči z upeljavo oziroma povečanjem pridelave sončnic. Če pomislimo, koliko del

in stroškov imamo, da dobimo od prašiča 30 kg masti ter primerjamo stroške in delo pri nasadu 10 arov sončnic, vidimo, da so sončnice bolj rentabilne. Sončnično olje je zelo okusno, podobno je bučnemu in ga lahko uporabljamo za solate, za peko in tudi za zabelo. Marsikatera gospodinja bo rešena velike skrbi »kaj bom dajala za malo južino«, če bomo doma pridelali dosti sončnic in z sončničnim oljem prirejali mrzli krompir, fižol, čebulo in druge solate. Z oljem prištedimo drugo zabelo.

Sončnice sadimo od srede aprila do in uspevajo skoraj povsod. Dobro tudi prenašajo sušo. Sicer se ob dolgotrajni suši posušijo spodnji listi, vendar se na mesto njih razvijejo po dežju novi listi.

V glavnem poznamo dve vrsti sončnic: zgodnjo in pozno. Zgodnja vrsta je nizka, zato jo veter manj polomi. Ima tudi večji cvet in debelejša zrnja. Vendar pa je le luščina debelejša ne pa jedro in zato da 20% manj olja. Prednost pred pozno vrsto je v tem, da se seme lažje posuši, ker je zrelo že koncem avgusta in začetkom septembra, ko je vreme še bolj toplo. Pozna sončnica zraste za polovico višje — do tri metre — in zori šele v oktobru. Ima manjše glave in bolj drobno zrnje. Pozna vrsta da 20 — 25% olja, to je od 100 kg semena 20 — 25 litrov. Na desetih arih lahko pridelamo 100 do 150 kg semena.

Sončnice sadimo od srede aprila do prvih dni maja. Vrste naredimo v razdalji kot pri koruzi ali pri krompirju, 65

— 75 cm vsak sebi, da jih je mogoče okopavati z živinsko vprego. Razdalja od rastline do rastline v vrsti pa je najboljša en korak, najmanj pa 50 cm. Čim redkejša so vrste, tem lepše glave bodo rastline imele. Sončnice lahko sadimo tudi po dve vrsti ali posamezno med koruzo. Tu naredijo glave kot prava rešeta. Čimveč sonca pride do njih tembolje se razvijejo in dajo temveč olja. Močno gnojenje z hlevskim gnojem ni priporočati, prav tako ne dušična umetna gnojila. Dobro je dati mnogo kalijeve soli in tomaževe žindre, vsakega po 30 — 40 kg na 10 arov. Okopavanje je isto kot pri koruzi, osipanje pa lahko tudi izostane, ker sončnica tudi brez tega krepko stoji. Paziti je pač treba, da je v prvem razvoju plevel ne zasuši. Ko si enkrat naredi senco, ji plevel ne more več škodovati.

Včasih opažamo, da se poleg glavne glave cveta pojavijo za posameznimi listi še male glavice. Te je treba odstraniti, ker samo kradejo moč in ne razvijejo kaj prida zrnja. Sončnic z več glavami ne jemljimo za seme, ker se ta napaka podeduje.

Sončnica je zrela, ko se listje do vrha stebila posuši in je glava levo rumena in kaže že rjave lise. Predčasno rezanje škoduje, ker da tedaj seme manj olja. Glave režemo s srpom ali ostrim nožem. Nekateri jih takoj spravijo domov in potem seme s palicami iztolčejo. Drugi pa režejo steblo poševno v višini prs, ostali konec odrežejo od glave, glavo pa nataknejo z zrnjem navzgor na stoječe, odrezano steblo. Tako nataknjene glave še tri tedne sušijo in potem na pol suho poberejo.

Kdor ima motorno mlatnico, jo lahko uporabi za mlačev. Bobem vrtimo bolj počasi, da zrnja ne poškodujemo. Stroj je treba popolnoma odpreti. Prazne glave nato pokrmimo živini. Zmlačeno seme se rado segreje. Zato ga je treba razgrniti pod streho v tanke plasti in jih večkrat premešati.

Ko je zrnje suho, ga v normalnem času prešamo doma, dandanes pa ga odamo v kako hidravlično oljno prešo, kjer dobimo za 8 kg semena 1 liter olja kot nagrado za pridelovanje. Oljne trupine, ki so bogate na beljakovinah ter dobra krma za mlado in močno živino, lahko odkupimo.

S semenom se oskrbimo pri kmetijskih združenjih ali pa pri kmetih — pridelovalcih. Na 10 arov površine rabimo 1 kg semena.

Mirko Kumer

.....
Izdajatelj, lastnik in založnik lista: Osvobodilna fronta za Slovensko Koroško. Glavni urednik: Dr. Franc Zwitter, odgovorni urednik: Franc Ogris, ul. Celovce, Salnatna 6; uprava: Celovce, Volkermarker Straße 21. Dopisi so naj pošljajo na naslov: Celovce (Klagenfurt), Postamt 1., Postschloßplatz 27. Tiska: »Kärntner Volkswortung G. m. b. H.«, Klagenfurt, 10. Oktober-Straße 7.
.....

V borbo za pašnike

Na gospodarsko — strokovnih tečajih in na občnem zboru Kmečke zveze je prišlo do glasnega izraza zahteve kmetov po pašnikih. V eni zadnjih številki smo tudi že nakazali, da je kriv gozdni veleposestnik na Slovenskem Koroškem, da kmet nima pašnikov.

Da je tako, navajamo sledeči dokaz: Še pred eno človeško generacijo je bil Zavrh (Rute) pri Bistrici v Rožu kmečka vas s samostojnimi kmeti, ki so skupno redili okoli 170 glav goveje živine, 700 — 800 koz ter nad 300 ovc. V teku osvojevanja slovenske zemlje so nosilci velenemškega imperializma na Koroškem, grofje, knezi in baroni nasilno pokupili veliko kmečkih posestev. Tako sta v tej gorski dolini nasilno pokupila baron Helldorf in knez Dietrichstein razen dveh kajžarskih posesti vse kmetije in si prilastila velike kompleksne gozdov in pašnikov. Danes se pa se po teh pašnikih samo divjačina, kajti sedanji lastniki Maresch-Wittgenstein in Webhofer nočejo pustiti kmetu, da bi pasel tam živino. Pašniki zaraščajo in postajajo nerodoviti.

Na drugi strani so pa vasi Sveče, Bistrica, Polana, Selo, Psinja vas in Št.

Janz, kjer kmetje kričijo po pašnikih, kjer je živina v najslabšem stanju in je vsak predpis oddaje zaradi podnormalne teže in mlečnosti krav velika krivica.

Če so bili ti pašniki in te planine kmečka last, potem morajo biti tudi danes. To je pravica. Če oblast postavlja pred kmeta svoje zahteve, potem mora tudi zanj skrbeti. Praksa je pa pokazala, da tega noče in da v skrbi in zaščiti pozna samo denarne mogotce, grofe in barone.

Če gre danes kmet v borbo za veleposestniške pašnike potem gre v borbo za delavca in njegovo družino. Samo zadostni pašniki v rokah kmetov bodo dali delavcu mesa, in mleka in tudi kruha, obleke in obutve.

Kmet razume pravico delavca do življenja, zato pa zahteva nazaj svoje. Oblast se bo pa morala odločiti za delavca in kmeta. Prej ali slej bo zmagala ljudska oblast. Sila okolščin bo privedla do tega, da bosta delavec in kmet jemala tam, kjer je dovolj in preveč — pri veleposestniku in fabrikantu. To naj si zapomni vsak in naj se ne igra s pravico ljudstva. Blaž Singer

KAPLAN MARTIN ČEDERMAC

FRANCE BEVK

Bil je prehudo zadet od drugih občutkov, da bi bil mogel razumeti sestrično veselje nad njegovo vrnitvijo. Bil je slep in gluh za vse drugo in opazil, s kako drhtečim srcem ga je pričakovala. Kako se je bala zanj, ko je v noči zaman trkala na vrata njegove sobe, kako če ginevala od žalosti in skrbi, ko je spoznala, da je izginil neznanu kam! Še je bila sled joka na njenem obrazu. V njeno razneženost in veselje je kanišla grenka kaplja.

»Čakala sem te, da ti dam večerjo,« je zajecjajala.

»Kako si pa vedela, da pridem?« je vprašal nekoliko mehkeje. »Ničesar ne potrebujem. Sem že večerjal. Pojdi in léžiti«

Katina je dvignila oči, v katerih so se bile nabrale solze. Tiho je odšla, tiho je zaprla za seboj. Čedermac ni slišal njenih korakov na stopnicah, niti diha stopinj nad glavo.

Sesedel se je in mračno zastrmel v vrata. Bilo je, kakor da pričakuje misli in občutkov, ki so ga navdajali na nočni poti. Ni mu bilo treba dolgo čakati, ko grozeče sente so mu stopile v dušo. Dolež je nekoli ni bil v takih škripcih, po-

laščal se ga je obup. Zamizal je, kakor da s tem pomirja svojo notranjost. Zopet je odprl oči, se ozrl po izbi, nato po mizi, kakor da išče česa, s čimer bi se zmotil.

Zagledal je pismo, ki je bilo dospelo med njegovo odsotnostjo. Bilo je Severjevo, spoznal ga je po pisavi. Pretrgal ga je in ga hlastno preletel z očmi. Odgovor na njegovo drugo pismo. Tri redko popisane strani; opravičilo, da pisemu ne more vsega zaupati. Naj ga vendar obišče, da se pomenita... Čedermac je omahnila roka, pismo je zopet položil na mizo.

Branje ga ni raztreslo. Saj se je že v naslednjem trenutku komaj spominjal, kaj piše v pismu. Zdaj ni bilo ničesar, kar bi ga moglo raztresiti. Duh mu je bil prebujen, izbičan kakor še nikoli poprej. Topa omočica ga je popustila, lahko je mislil jasno, trezno, logično; zdelo se mu je, da bi v tem trenutku ne mogel storiti nobene nepremišljenosti. Preden leže, mora priti na jasno o marsičem, sicer zori. Nehote se je spomnil one noči, ko je bil izmučen, zaspal za glavo na mizi. Tiste ure so bile malenkost proti trenutkom. Dogodki zadnjih

štiri in dvajset ur, ki so kakor zver tlačali v zasedi, so mu vedno jasneje stopali v zavest. In čudno — nenauno se mu je duh začel baviti z malenkostmi, čisto postranskimi stvarmi.

Zakaj je bil zopet trd s Katino? Kaj je zakrivila? Nenadoma mu je postala očita njena žalost in skrb, potem njena radost, ki ji jo je zagrenil. Zdaj morda bedi in joče. Ta misel se mu je kakor trn zasadila v srce, ni mu dala miru.

Vzel je svetilko, odšel po stopnicah in rahlo potrkal na vrata. Katina mu ni odgovorila. Tiho je stopil v sobo, kakor da se jo boji zbuditi. Zagrnjena je bila skoraj čez glavo, obraz je imela obrnjen v zid. Po belem vzglavju je bila sprostrta mreža njenih las. Tiha je bila, nepremična, a Čedermac je čutil, da ne spi. Pridrževala je sapo in prisluskovala.

»Katina!«

Okrenila je obraz, od solz mokra lica so se ji zasvetila v svetlobi. Velike oči so ji bile očitajoče, vendar so izražale hvaležnost in ljubezen.

»Zakaj ne spiš?« ga je znova rahlo vznevoljilo. »Zakaj jočeš?«

»Tako sem se bala zate!« je jecljala skoraj tiho. »Tako sem se balala!«

V tresočem se glasu je bilo toliko duše, da se je Čedermacu milo storilo ob sreč. Zdaj je bila tako zelo podobna dekletu iz dni, ko je bila pravkar prišla k hiši. Kadarkoli jo je zaradi otroške

objesnosti trdo pokaral in se je razjokala, ji je pobožal lase, pa je bilo vse dobro. Moj Bog, saj mu je nazadnje le dobro delo, da skrbi zanj. Tega bi ji ne smel poplačevati s trdoto.

»Saj se mi ni nič zgodilo. In se mi nikoli ne bo. Spi, Katina! Lahko noče!«

Dekle se je nasmejnilo skozi solze.

Odšel je s pomirjenim srcem. Zdaj je lahko misli nemoteno posvetil le sebi. Tako čudno je bilo z njim, tako zelo čudno! Bil je izmučen, do konca izčrpan, saj prešnja noč ni spal in veliko hodil. A bil je vendar prebujen do poslednje celice svojega telesa. Tudi če bi legel, bi mu duh neumorno dalje snoval in mu ne dal počitka.

Kadar je bil hudo vznemirjen, je z naglimi koraki meril izbo. Tako tudi zdaj. Vsakokrat, ko je stopil mimo mize, je z ledjem zadel ob njen vogal, ne da bi se bil tega prav zavedal. Mršil je čelo, ustnice so mu šepetale; zdelo se mu je, da dela končni obračun sam s seboj. V duhu je obnovil vse besede, vse dogodke od prvega do zadnjega dne. Pisana krama, ki jo je razvrstil pred seboj. Mučil se je, da bi se znašel v blodnjaku živih nasprotij. Bilo mu je, kakor da išče nekega pogreška v računu, a ga ne more izslediti. Kakor da pleše po vrvi nad prepadom, iz katerega gleda črna tema.

(Dalje)